

ἠθεώρησε τὴν στιγμὴν ταύτην πρόσφορον, ὅπως ἐπαναρχίῃ τὰς ἐχθροπραξίας. Διὰ τῆς ἐνεργείας ταύτης ἐπέδωκε δύο τινά: νὰ ἐκδικηθῇ καὶ νὰ καλύψῃ, εἰ δυνατόν, διαρπάζων καὶ αἰχμαλωτίζων τὰς ζημίας, τὰς ὁποίας ἡ ἐπέμβασις τῶν Οὐγγρων ἐπροξένησεν εἰς τὴν χώραν του. Ἡ ὑπάρχουσα ἀνακωχή ⁴¹ διακόπτεται καὶ ὁ Λέων Χοιροσφάκτης ῥίπτεται ἐκ νέου εἰς τὴν φυλακὴν ⁴². Τὸ πρόσχημα οὐχ ἦν τὸ ὅποιον ὁ ἄρχων τῆς Βουλγαρίας προέβη εἰς ἐπανάληψιν τῶν ἐχθροπραξιῶν δὲν μᾶς παρεδόθη ⁴³. Οἱ χρονογράφοι Γεώργιος Μοναχὸς ⁴⁴ καὶ Λέων Γραμματικὸς ⁴⁵ δέχονται ἀπλὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως συλλάβῃ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους μὲ ἀντικειμενικόν, ὥς εἶναι εὐνόητον, σκοπὸν νὰ ζητήσῃ λύτρα.

Ἡ συμπεριφορὰ αὕτη ἄγει πλέον τὸν αὐτοκράτορα Λέοντα πρὸς τὴν ἀκράδαντον πεποίθησιν, ὅτι ὁ μόνος τρόπος νὰ πεισθῇ ὁ Συμεὼν καὶ ἡσυχάσῃ εἶναι τὰ ὅπλα. Ἀποφασίσας λοιπὸν νὰ τελειώσῃ ἀπαξ διὰ παντὸς διέταξε τὴν διαβίβασιν τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ στρατιωτικῶν δυνάμεων (τῶν θεμά-

41) Οἱ χρονογράφοι Γεώργιος Μοναχὸς (855,8 ἐξ.), Λέων Γραμματικὸς (269,5) καὶ Σκυλίτζης (Β' 257,5) ὁμιλοῦν περὶ διαρρήξεως ὑπαρχούσης «εἰρήνης». Δηλ. περὶ εἰρήνης, ἣτις πρέπει νὰ ἐπηκολούθησεν τὴν ἀπόδοσιν τῶν αἰχμαλώτων Βουλγάρων καὶ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐκλείσεν ὁ Α. Χοιροσφάκτης ἢ, ὡς ὁ Slatarski δέχεται (Geschichte der Bulgaren I Teil von der Gründung des bulgar. Reiches bis zur Türkenzeit (679—1395), Leipzig 1918, σ. 51, τοῦ αὐτοῦ, Istorija, σ. 314) τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν αἰχμαλώτων. Νομίζομεν ὅμως, ὅτι αἱ λέξεις «εἰρήνη» τοῦ Γεωργίου Μοναχοῦ (855,9) καὶ τοῦ Λέοντος Γραμματικοῦ (269,5) καὶ «σπονδαί» τοῦ Κεδρηνοῦ—Σκυλίτζη (Β' 257,5) πρέπει νὰ θεωρηθῶσι σημαίνουσαι ἀπλῶς ἀνακωχήν. Τὸ ὅτι οὕτως ἔχει καὶ τὸ ὅτι οὔτε εἰρήνη ἐκλείσθη, οὔτε ἀπόδοσις τῶν κρατουμένων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων Ἑλλήνων αἰχμαλώτων ἔλαβε χώραν, μαρτυρεῖται ἐξ αὐτῶν τῶν ἐν συνεχείᾳ λεγομένων τοῦ Γεωργίου Μοναχοῦ καὶ Λέοντος Γραμματικοῦ. Ἀναγινώσκομεν αὐτόθι, ὅτι ὁ Συμεὼν ἐπιζητῶν γὰρ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους εἰσέρχεται κατὰ Ῥωμαίων». Δηλ. ὅτι ἦτο ἤδη κάτοχος ἀριθμοῦ τινος αἰχμαλώτων καὶ ἐπεξίτηται ἀπλῶς νὰ τοὺς ἀφῇ διὰ τὰ λύτρα. Ἀλλὰ τοῦ Συμεὼν κατόχου παραμένοντος Ἑλλήνων αἰχμαλώτων πῶς ἦτο δυνατόν νὰ κλεισθῇ εἰρήνη; Ἐπὶ πλέον τὸ χωρίον τοῦ Ζωναρά (IV 41,3—6): «Εἴτα ἐπέστειλε τῷ Λέοντι μὴ ἂν ποτὲ σπείσασθαι εἰ μὴ τοὺς αἰχμαλώτους Βουλγάρους λήψοιτο πρότερον» καὶ τούτους λαβὼν οὐκ ἐσπείσατο» ἔρχεται ἀναμφισβητήτως εἰς ἐνίσχυσιν τῆς ἀπόψεως ἡμῶν.

42) Τοῦτο συγγέται ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Α. Χ. πρὸς τὸν Συμεὼν καὶ δὴ Β' 2 ἐξ.

43) Ὁ Marquardt (ἐνθ' ἀνωτ. σ. 526), ὁ Slatarski (Istorija τ. Α' μ.Β' 316) καὶ ὁ Macartney (The Magyars σ. 182) δέχονται, ὅτι ὡς τοιοῦτο ἐχρησίμευσε πληροφορία, καθ' ἣν καὶ ἄλλοι αἰχμαλῶτοι Βούλγαροι εὗρίσκοντο εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων κατακρατηθέντες παρὰ τὰ συμφωνηθέντα. Ἡ ἀποψὶς τῶν αὐτῶν προέρχεται ἐκ παρανοήσεως τοῦ χωρίου τοῦ Γεωργίου Μοναχοῦ (855,9 ἐξ.) «ἐπιζητῶν γὰρ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους (ὁ Συμεὼν δηλ.) εἰσέρχεται κατὰ Ῥωμαίων». Τὴν ἀκριβῆ σημασίαν τοῦ χωρίου ἐδώσαμεν εἰς τὴν ὑποσημείωσιν 41.

44) 855,8 ἐξ. Πβλ. καὶ ὑποσ. 41 καὶ 43.

45) 269,6 ἐξ. Πβλ. καὶ ὑποσ. 41 καὶ 43.

Γ. Τ. Κολιάρης:
Ἀρχιμ. Θεοφάνης
Λαογραφικὴ
Βυζαντινὴ
ἀρχαία
1940-1941
ν. 352 καὶ
359 καὶ
361

των). Αὐταὶ ἐνωθεῖσαι μετὰ τῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ταχθεῖσαι ὑπὸ τὰς δια-
δαγὰς τοῦ νέου δαμεστίκου τῶν σχολῶν Λέοντος Κατακαλῶν, διαδεχθέντος
τὸν Νικήφυρον Φωκά, ἔχοντος βοηθὸν τὸν Θεοδόσιον, πατρίκιον καὶ πρω-
τοβεστιάριον, ἐξέρχονται ἐναντίον τοῦ ἐπιδρομέως διατρέχοντος ἤδη τὴν
Θράκην. Ἡ σύγκρουσις τῶν ἀντιπάλων ἐγένετο ἀνατολικῶς τῆς Ἀδριανου-
πόλεως παρὰ τὸ Βουλγαρόφυγον⁴⁶. Μετὰ σκληρὸν ἀγῶνα ἡ ἡττα, τὴν
ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ὑπέστησαν, ἦτο πλήρης. Αὐτὸς ὁ πατρίκιος καὶ πρωτο-
βεστιάριος Θεοδόσιος ἔπεσεν, ὁ δὲ δομέστικος τῶν σχολῶν Λ. Κατακαλῶν
μόλις διέφυγε κλεισθεὶς εἰς Βουλγαρόφυγον. Ὁ Συμεὼν ἐν ἀσφαλείᾳ πλέον
δητῶν τὴν Θράκην καὶ ἄγων μετ' ἑαυτοῦ πληθὺς αἰχμαλώτων ἐπανέρχεται
εἰς Βουλγαρίαν.

Ὁ νέος οὗτος θρίαμβος ἐναντίον τοῦ Βυζαντίου κατέστησε τὴν καὶ ἄλ-
λως ὄχι εὐχάριστον θέσιν τοῦ πρεσβευτοῦ Λ. Χοιροσφάκτου ἐξόχως δύσκο-
λον. Αἱ δυσχέρειαι διαγράφονται ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ πρὸς
τὸν Συμεὼν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπεδίωκε τὴν ἀπόδοσιν τῶν πολυαρίθμων
Ἑλλήνων αἰχμαλώτων καὶ δι' ἅνευ λύτρων καὶ ἄλλων εἰρήνευσιν. Αἱ διαπρα-
γματεύσεις μετὰ τοῦ ὑπὸ περιστάσεων διατελούντος Λ. Χ. καὶ τοῦ ἐπανα-
κάμπαντος Συμεὼν λαμβάνουν χώραν ἐνθὺς μετὰ τὸ Βουλγαρόφυγον (896).
Περὶ τοῦ ἀκριβοῦς τῆς χρονολογίας ταύτης οὐδεμία ἀμφιβολία ἐπιτρέπεται.
Τὰ λεγόμενα τῆς πρώτης ἐπιστολῆς τοῦ Συμεὼν πρὸς Λ. Χ. ἀποτελοῦν τὴν
καλυτέραν μαρτυρίαν. Αὐτόθεν γίνεται λόγος περὶ ἡλιακῆς ἐκλείψεως λαβού-
σης χώραν «πρόπερυσιν» δηλ. πρὸ δυο ἔτων ἀπὸ τότε ποὺ ἐγράφη ἡ ἐπι-
στολή. Τῆς αὐτῆς ἐκλείψεως μνεία διεσώθη παραλλήλως καὶ ὑπὸ τῶν хро-
νογράφων⁴⁷, πληροφοροῦντων ἡμᾶς, ὅτι ἐπὶ Λέοντος ΣΤ' καὶ δὴ κατὰ τὰ
πρῶτα ἔτη τῆς ἀρχῆς τοῦ συνέβη ἐκλείψις ἡλίου ὁρατὴ ἐν Κων]πόλει τὴν
«ἕκτην» ὥραν τῆς ἡμέρας δηλ. περὶ τὴν μεσημβρίαν, καταστάντων ὁρατῶν
τῶν ἄστρον, ἐπομένως ἦτο ὀλικὴ ἐκλείψις. Ἐκ τῆς ἐποχῆς ὅμως ταύτης μίαν
μόνον ἐκλείψιν εὐρομεν, τῆς ὁποίας τὰ χαρακτηριστικὰ τὰ συμπίπτουν πρὸς τὰ
ὑπὸ τῶν χρονογράφων παραδιδόμενα. Εἶναι δὲ αὕτη ἡ ὀλικὴ ἡλιακὴ ἐκλείψις,
ὁρατὴ ἐν Κων]πόλει, τῆς 7 Ἰουλίου (περὶ ὥραν 10 π. μ.) τοῦ 894⁴⁸. Κατὰ

46) Γεώργ. Μον. σ. 855, 10 ἐξ. Θεοφ. συνεχ. σ. 360, 8 ἐξ. Κεδρ. Σουλ. Β' σ. 257, 5 ἐξ.

47) Γεώργ. Μον. σ. 852. Συμ. Μαγ. σ. 701. Θεοφ. συνεχ. σ. 356. Λέων Γραμμ. σ. 266. Κεδρ. Σουλ. Β' σ. 253.

48) L'art de verifier les dates etc. Paris 1770, σ. 69. T. Oppolzer, Canon der Finsternisse, Wien 1887. Ὁ Muralt ἐν Essai de chronogr. byz. σ. 469 τοποθετῶν τὴν ἐκλείψιν εἰς τὸ 887 (20 Ὀκτωβρίου) σφάλλει. Τὴν γνώμην τοῦ Muralt ἐδέχθη ὁ Σακελλίων. Τοῦτο τὸν ὠδήγησεν εἰς ἐσφαλμένην χρονολόγησιν τῆς ἄλλης λογαφίας Χοιροσφάκτου—Συμεὼν (ΔΙΕΕΕ 1 (1883) 380 ὑποσ.). Ἐπίσης ὁ Mercati σφάλλει δεχόμενος τὸ 893 ὡς ἔτος συγγραφῆς (Rivista d. Stud iorient. x (1923—25) 221), ὁμοίως ὁ Slatarski (ἐνθ' ἄνωκ. σ. 315) τοποθετῶν τοῦτο πρὸ τῆς νίκης ἐναντίον τῶν Οὐγγρων.

ἐν ἀπαραλήπτῳ ἐκείνῳ χρόνῳ ἐπὶ τοῦ 896

Ὁ Γερμανὸς Μπαρτ (873, 93 εἰ.) | Ὁ Συμεὼν ὁ Θεομιστῆς (880, 5 εἰ.)
ἀν ἀγρίῳ, δὲ ἐν τῷ κατὰ Βτ. παρὰ τὸν Λέοντα ΣΤ' 359
Ἡ παρὰ τὸ Βουλγαρόφυγον μάχη 912, ἐν τῇ κατὰ Κ/κατὰ πρὸς τὸν 359

νύων Ἀλεξάνδρῳ τὰ πρὸς εἰρήνην, καὶ τοῦ φιλοφρονεῖσθαι αὐτὸν καὶ τι-
μᾶσθαι καθὼς περ ἐπὶ τοῦ Λέοντος». Τοῦτο δηλοῖ βεβαίως ἀποστολὴν ἐκ
μέρους τοῦ αὐτοκράτορος δώρων εἰς τὸν Βούλγαρον ἡγεμόνα, οὐδαμῶς ὅμως
καταφαίνεται, ἂν πράγματι πρόκειται περὶ ὅρου τῆς κλεισθείσης τὸ 896 ὑπὸ
τοῦ Χοιρ. εἰρήνης, ὥς ὁ Slatarski ⁶⁸, ὑποστηρίζει, ἢ ἄλλως πῶς δημιουργη-
θείσης ὑποχρεώσεως. Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο οὐδαμῶς σαφέστερον εἶναι
σχετικὸν χωρίον τῆς ἐπιστολῆς ⁶⁹, τοῦ εἰς τὸν οἰκουμένικόν θρόνον τὸ 912
ἀποκατασταθέντος πατριάρχου Νικολάου Μυστικοῦ. Αὕτη ἀπενθυνομένη πρὸς
τὸν Συμεὼν μετὰ τὴν ἐκ μέρους τούτου ἐναρξιν τῶν ἐχθροπραξιῶν συνηγο-
ρεῖ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν δύο χριστιανικῶν ἐθνῶν. Αὐτόθι λοιπὸν
μνημονεύονται οἱ ὅροι συνάψεως εἰρήνης, τοὺς ὁποίους οἱ ἐπίτροποι τοῦ
ἀνελίκου Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου προέτεινον: ἦτοι «ἐννοσπὸν ἀσφά-
λειαν γενέσθαι τοῦ μὴ τοὺς Βουλγάρους ἀσύμφορόν τι πράττειν καὶ τελεῖ-
σθαι μὲν καθὼς ἐξ ἀρχῆς καὶ τὸ λεγόμενον κομβέντον, στελλέσθαι δὲ καὶ
τὰ ἐκ τῆς ῥωμαϊκῆς βασιλείας ὥς ἔθος πρὸς σὲ στελλόμενοι μέχρι τοῦ Δε-
βελτοῦ, ἐκεῖθεν τε διὰ τῶν ὑμετέρων ἀνθρώπων κομίζεσθαι πρὸς τὴν σὴν
ἐξουσίαν, καὶ ἀρκεῖσθαι τούτων οὕτω γινόμενων, καὶ μηδὲν πλέον ἐπιζη-
τεῖν, μηδὲ τὴν τῶν βασιλικῶν ἀνθρώπων πρὸς σὲ ἀφίξιν τε καὶ προσκύνη-
σιν» ⁷⁰. Κατὰ ταῦτα ἡ ἀποστολὴ δώρων, προφανῶς ἐτησίῳν, ἐγίνετο κατ'
«ἔθος» καὶ οὐχὶ ὥς ὅρος τις εἰρήνης ἐπέβαλλε. Τὸ γεγονὸς τοῦτο δὲν ἐνέχει,
νομίζομεν, ἰδιαίτεράν τινά σημασίαν, καθότι εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ Κων]πο-
λις συχνὰ ἐστελλε χρηματικὰ δῶρα εἰς ἐπικρινδόνους βαρβάρους γείτονας, μα-
ταιώνουσα οὕτω τὰς ληστρικὰς ἐπιδρομὰς τῶν.

* *

Εἰς τὰς σχέσεις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Βουλγάρους τῆς ἀμέσως μετὰ
τὸ Βουλγαρόφυγον ἐποχῆς ἀπεδόθη χωρίον τοῦ συγχρόνου Ἀραβος χρονο-
γράφου Tabari. Κατὰ τὰ λεγόμενα λοιπὸν τοῦ Tabari τὸ 283 (ἔτ. ἐγ.) δηλ.
896 μ. Χ. οἱ Βούλγαροι ὑπὸ τὸν Συμεὼν λεηλατοῦντες τὴν ὑπαίθρου προῦ-
χώρησαν μέχρι τῶν τειχῶν τῆς πρωτευούσης τῆς αὐτοκρατορίας ἀναγκάσαν-
τες τοὺς ἀντιπάλους τῶν νὰ κλεισθοῦν ἐν αὐτῇ. Ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ΣΤ'
ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του ἀποστείλας ἠρώτησε τὸν ἄρχοντα τῶν Βουλγάρων: «ἡ
θρησκεία μας εἶναι ἡ αὐτή, πρὸς τί λοιπὸν τὰ ἐξοντῶμεν ἀλλήλους;» Εἰς
ταῦτα ἐκεῖνος ἀπήντησε: «Τὸ κράτος τοῦτο εἶναι τῶν πατέρων μου καὶ δὲν
θὰ παραιτηθῶ προτοῦ ὁ ἕτερος ἐξ ἡμῶν ἐπικρατήσῃ» ⁷¹. Ὁ αὐτοκράτωρ
διαπιστώσας ὅτι οὐδεμία δυνατότης συνεννοήσεως ὑπῆρχε, προέβη εἰς μίαν

68) Istorija τ. Α' μ. Β' σ. 321 ἐξ.

69) Ἐπιστ. ΣΤ', Patr. Gr. 111, 56—60.

70) Ἐπιστ. ΣΤ', Patr. Gr. 111, 57.

71) Ἐκ τῆς γερμανικῆς μεταφράσεως τοῦ χωρίου ὑπὸ J. Marquardt, Osteur.
u. Ostas. Streifzüge σ. 519.

χοῦ⁸⁴ ἔχουσα ὥς ἐξῆς: «Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ Συμεὼν ὁ Βούλγαρος ἄρχων, ἐκστρατεύσας κατὰ Ῥωμαίων σὺν ὄχλῳ πολλῷ καὶ βαρεῖ, κατέλαβε τὴν Κων)πολιν, καὶ δὴ περικαθήσας αὐτὴν χάρακα περιέβαλεν ἀπὸ Βλαχερνῶν καὶ μέχρι τῆς λεγομένης Χρυσοῦς πόρτης, ἐλπίσι μετέωρος ὧν ἀπονητὶ ταύτην πάντως εἰλεῖν», εἶναι ἀσφαλῶς ἡ πηγὴ τοῦ Μιχαὴλ Σύρου. Ὁ ρόλος, τὸν ὁποῖον οἱ ἐξοπλισθέντες Ἀραβες αἰχμάλωτοι διεδραμάτισαν, δὲν εἶναι δυνατόν, καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι ἱστορικὴ πραγματικότητα, νὰ ἐνεῖχε τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ὁ Tabari τοῦ προσέδωσεν. Εἰς τοῦτο συνηγοροῦν δύο τινά: πρῶτον οἱ ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Μοναχοῦ ἐν συνεχείᾳ παρατιθέμενοι λόγοι ἀποχωρήσεως τοῦ Συμεὼν καὶ αἰτήσεως εἰρήνης, ἥτοι: «ἐπεὶ δὲ τὴν τε τῶν τοίχων κατέμαθεν ὀχυρότητα τὴν τε ἐκ τοῦ πλήθους καὶ τῶν πετροβόλων ἀσφάλειαν, τῶν ἐλπίδων σφαιεῖς ἐν τῷ λεγομένῳ Ἑβδόμῳ ὑπέσταντο, εἰρηνικὰς σπονδὰς αἰτησάμενος», καὶ δευτέρον ἡ φράσις αὐτοῦ τοῦ Barhebraeus: «ἐὰν οὗτοι ἐβοήθουν τοὺς Ῥωμαίους πρὸς καταπολέμησιν τῶν Βουλγάρων».

Γ. Τ. ΚΟΛΙΑΣ

84) 877, 12 ἐξ. Προσέτι πβλ. Θεοφ. συνεχ. 385,5 ἐξ. Κεδρ.—Σκυλ. Β' 282,5 ἐξ.